

BATABATA GƏLMİŞƏM

Axşam sürücüdən ayrılarda və-dələşdim ki, səhər erkəndən gəlsin. Çünki bu, Naxçıvanda olacağım ikinci və sonuncu gün idi. Ona görə, hələ getməli, görməli yerlərin siyahısını gözlərim önünə gətirib vaxtı elə qurmağa çalışırdım ki, istəyim havada qalmasın. Sağ olsun, sürücü də məni anladı və artıq səhər 8:30-da o, "Təbriz" otelinin qarşısında bizi gözləyirdi.

Səhər çayını yolüstü bir yerdə içmək arzusuyla maşına əyləşirik. Artıq şəhərin müəyyən hissəsini tanıyıram. Dairəvi yol ayrıcına çatanda özüm sürücüyə sağa doğru hərəkət etməyi məsləhət görürəm:

- Müəllim, deyəsən artıq Naxçıvanı tanımağa başlayırsınız.

Mən də gülümsəyirəm və əlavə edirəm ki, yolun sol istiqaməti Babək, Culfa, Şərur tərəfə gedir. Digər tərəfdən yol ayrıcındakı işarədə də Şahbuz yazılıb. Bunun özü də bir xatırlatmadı.

...Bəli, maşınınız gözəl bir yolla üzü dağlara tərəf gedir. Yolun rahatlığı və mənzərəsi məni demək olar ki, yenə öz qoynuna alıb. Və sürücünün su-sub heç bir şərh verməməsi mənə əlavə bir imkan yaradıb. Hər şeyə acgözlüklə baxıram. Birdən diqqətimi yamaqlıqda salınmış bir bağ çəkir. Ağaclar demyə bir şəraitdə elə səliqə ilə əkilib ki, göz çəkmək olmur. Öz-özümə düşünürəm ki, onları görənsən necə suvarırlar? Bu vaxt sürücü köməyimə çatır. Ürəyimi oxuyurmuş kimi deyir:

- Müəllim, orda "damcı" suvarmadı. Əvvəlcədən xətləri elə çəkiblər ki, ağaclar normal şəkildə su ilə təmin olunur. Sadəcə o xətlərə nəzarət edənlər var...

Doğrudan da insan hər şeyə qadirdir.

Bu yolu ilk dəfə 1982-ci ildə getmişəm. Onda universitet tələbəsiydim və bu günə qədər də dostluğumuzu ən yüksək səviyyədə qoruyub saxladığımız, onu ailəvi dostluğa çevirdiyimiz Firudinin anasının yas mərasiminə gəlmişdim. Yollar elə bir gündəydi ki, adamın maşına yazığı gəlirdi, heyfi yox ha, yazığı. Mən öz-özümə düşündüm ki, dəmir yol vağzalından Ko-

qədar su və günəş elektrik stansiyalarına malikdir. Ona görə də burada işıq problemi birdəfəlik həll olunubdur. Bu da Naxçıvan rəhbərliyinin necə təsərrüfatçı olmasından, işini mükəmməl

bilməsindən xəbər verir. Axı bu bölgədə dağ çaylarından su, günəşdən isə enerji almaq həm istəkdən, həm də bacarıqdan asılıdır. Bunu da Naxçıvanda mükəmməl bacarırlar.

Bəli, bu yol Badamlı kəndində gedir. Biz isə həmin istiqamətə dönmürük, düz keçib gedirik. Qarşıdakı kəndlər bir-bir arxada qalır. Kükü, Kolanı, Biçənək və s. Dolamaları qalxırıq, məni heyrləndirən odur ki, bu yaşıllığın içində evlər, kəndlər görünür. Həyat elə bil ki, burda bir yaşıl dona bürünüb. Amma mütləq deməliyəm, xoşuma gəlməyən bir məqam oldu. O da nədənsə bu yaşıllığı, mənzərəni gizlətmək üçün göstərilmiş cəhdlər idi. Çünki bir-birindən yaraşlıq, bir-birindən göz çəkən mənzərələri, evləri hündür barların arxasında sanki "gizlətmişdilər". Şəxsən mən gözəlliyin gizlədilməsinin həmişə əleyhinə olmuşam. Və kimse özünün yaraşlıq evini, heyətbacasını gizlədirsə, deməli, o, həm də zövqünü gizlədir.

Niyə imkan vermir ki, o gözəllikdən hamı gözdolusu yararlınsın. Ola bilsin ki, onların da öz arqumentləri var. Amma nə olur-olsun, gözəllik hamı üçün olmalıdır. Nə isə, biz dolamaları qalxdıqca yol kənarındakı bulaqların suyunun da dadına baxırıq. Həmin bulaqların qarşısındakı təpəciklərin üstünə qalxıb meşə alçasını da, it-burnusunu da, böyütkəni də qoparıram və bu fürsətdən istifadə edib artıq məndən aşağıda qalan evləri də, kəndləri də seyr edirəm. Və...

Bu da həsrətində olduğum Batabat. Sürücü mənə Üzen Adanı göstərir. O artıq sahilə bir az yaxınlaşıb. Bilməyənlər üçün xatırladım ki, bu "ada" yerini anbaan dəyişir. Onu ancaq bu yerə ardıcıl gələnlər hiss edə bilər. Bu möcüzə ada daha çox torf və yaşıllıqdan ibarətdir. Göl ləpələndə ona öz təsirini göstərir. Gölün dibi ilə bağlılığı olmadığı üçün ada üzür.

Maşını saxladırıam, düşüb bir anlıq seyr edirəm bu mənzərəni. Üzen Ada başdan-başa yaşıllıq içindədir. Göl də o qədər sakitdir ki, sanki yuxuya gedibdir. Adam yatmış gözəldən gözünü çəke bilməyi kimi, mən də bu mənzərədən gözümü çəke bilmirəm. Deməli, Allah bu torpağa belə bir möcüzə

I yazı

də nəsb edib. Bu möcüzəyə ancaq sevgiyə, Məcnun Leyliyə baxdığı kimi baxmaq lazımdır və yaxud da əksinə. İçinin sevgisi gözlərdən, nəfəsindən duyulmalıdır. Onda sən bu yerin cənnət olduğuna inanacaqsan!..

Addım-addım gölün kənarı ilə "Zor bulaq" a yaxınlaşıram. Bulağın ətrafında ailə olduğu aydınca duyulan bir topa adam var. Uşaq, böyük, qadın... kimi su doldurur, kimi süfrə açır. Salam verirəm. Qərib olduğumuzu hiss edib bulaqdan çəkilirlər. Amma bir gəlin suyun aşağı tərəfində dayanıb, özü də düz suyun ortasında. Mən ona bir az təəccüblə baxıram. Çünki eşitdiyimə görə "Zor bulaq"ın suyunda barmağını, hətta yay fəslində də, bir deqiqədən artıq saxlamaq mümkün deyil. Həmin gəlin isə suyun içində çox rahat şəkildə dayanıb uşaqları ilə söhbət edir...

Ovcumu suyun altına tuturam, barmaqlarım keyiyir. Suyu dodaqlarıma yaxınlaşdırıram. Canımdan bir üşütmə keçir. Yenə başımı qaldırıb həmin o gəlinə baxıram. Çox maraqlıdır, sürücü mənim bu gözaltı baxışlarımı deyəsən havada tutur. Ona görə yavaşca mənim eşidəcəyim bir səsə deyir:

- Müəllim, o gəlin bu yerin adamıdır, artıq vərdiş edib...
Bəli, məsələ aydıncı. Hələ o da aydıncı ki, mən "Zor bulaq"ın buz kimi suyunu dadanda ona ünvanlanan misralar da ürəyimdə göyərmişdi:

**Dolamalar qalib artıq arxada,
Gəlib yetdim dodağından öpməyə.
Diz qatlayıb bu yamacda, yaxada,
Gözəlliyi gözlərimə təpməyə
Zor bulağın yanağından öpməyə.**

**Batabatın mənzərəsi göz çəkir,
Ürəyimdən qor götürür, köz çəkir.
Məni, vallah, danşmağa söz çəkir,
Başlayıram nəğmələri səpməyə,
Zor bulağın yanağından öpməyə.**

**Su içində barmaq qatla say günü,
Barmaqların buz bağlayar yay günü.
Mən Allahdan aldığı bu pay günü,
Bənzər bildim ziyarəti-Kəbəyə,
Gəldim onu ürəyimlə öpməyə.
Üzen ada üzərlikdi bəlkə də,
Çox gözəli çoxdan qoyub kölgədə.
İnanın ki, gəzdiyim bu bölgədə,
İşıq hopub hər yazılan səhifəyə,
Gəldim onu ürəyimlə öpməyə.**

"Zor bulaq"ın başının üstündəki qayanın tən ortasında hündür bir ağac var. Onun əyilmiş budağından yapışmış üzüyuxarı qalxıram. Sürücü arxadan məni səsləyir:

- Müəllim, o yüksəkliyin arxası cəbhə xəttidi. Orda əsgərlərimiz mövqə tutub. Bir yanı Sisyandı, bir yanı da...

Onun dediyi söz bütün varlığını tit-

rətdi. Mənə elə gəldi ki, illərlə həsrəti ni çəkdiyim, bircə dəfə də olsun görə bilmədiyim, amma yuxularımda, xəyallarımda, anamın söhbətlərində eşidib təsəvvür etdiyim o kənd ovcumun içindədi. O qədər özləmişəm o kəndi, amma görmək nəsb olmayıb. Sən demə, bu yüksəkliyin arxasındaymış o kənd, o ərazi, o mahal... anamın yurdu...

Həmin o həsrətini çəkdiyim ünvanın adı Dərələyəzdi. Anam orda doğulub, 1932-ci ildə. Və tale elə gətirib ki, 6-7 yaşında ilk qaçqıncılığı, ilk erməni zülmünü yaşayıb. Sonra Qarabağ. Və 1991-ci ildən də Qarabağsız bir həyat. Ancaq həsrət yazılıb alınma. Elə sıldən gəlib mənə də. Ürəyimün döyüntüsünü yaxınlıqdakılar eşitməsinlər deyə bir az da yuxarılara qalxıram. Hər şey gözəldi, hava da gözəldi, adamlar da... Amma əlimin uzandığı, ünümün yetmədiyi məkən... Allahım, nə qədər çəkək bu zülmü? Yoxmu bu zülmün sonu? Özümdən asılı olmadan ucadan deyirəm sonuncu sözləri. Hiss edirəm

ki, məndən aşağıda dayananlar məni izləyirlər. Qulağıma bir hökmlü səs gəlir, dönüb baxıram. Milli Ordunun zabiti, yanında da əsgərlər, bulaqdan su götürməyə gəliblər...

Hə, həsrətini çəkdiyim yurdun nisgili ilə üzü bulağa tərəf dönürəm:

**Bu zirvədən baxıb sənə kövrəldim,
Havalandım, havam qaldı havada...
Mən yerini burdan baxıb öyrəndim -
Əsir alıb düşməni səni davada...**

**Gördüm enib qara bulud üstünə,
Dözəmmirəm, ürəyimi sən də, əz.
Tüstüm barı qoy qarışsın üstünə -
Ay anama beşik olan Dərələz.**

**Söz tapmıram burdan sənə deməyə,
Elə bil ki, mən budaqsız bir yarpaq.
Bir kəsim yox çağırmağa köməyə,
Sən çəkəndən artıq çəkir Qarabağ.**

**Bu zirvədə əl açmışam Allaha,
Yer səsimə, göy ünümə ayılınsın.
Mən möcüzə istəyirəm bir daha -
Qələbəmiz kainata yayılınsın!!**

Bəli, "Zor bulaq"ın suyundan barmaqlarım, dodaqlarım göynəyə-göynəyə yenə içirəm. Sürücünün tapıb gətirdiyi qabı da suyla doldururam. Vaxtın darlığı məni tələsməyə məcbur etsə də, nə ürəyim, nə ayaqlarım burdan getmək istəmir. Amma bütün səfərlər, bütün ziyarətlər bitir, yekunlaşır. Mənim də Batabatı, Üzen adanı, "Zor bulaq"ı ziyarətim onun suyuyla əl-üzümü yumaqla başa çatır. Amma hələlik...

lanı kəndinə müştəri aparmaq üçün 15 rubl istəyən sürücünün yəqin ki, ağıl yerində deyil. Çünki bu yoldakı vəziyyət ən azı 150 rubl tələb etmək haqqını verirdi sürücüyə...

Sonra ikinci dəfə gəldim bu kəndə, elə bu yolla. Onda da 1987-ci il idi, Firudinun toyuna gəlmişdim. Yollarda heç nə dəyişməmişdi. İndi isə əvvəlki yazılarımda da vurğuladığım kimi dünyanın ən gözəl yollarından biri ilə hərəkət edirdim. Yolun sol istiqamətindəki yüksəklikdə günəş elektrik batareyaları qurulmuşdu. Onları görəndə xatırladım ki, bir zamanlar ancaq Araz çayı üzərindəki elektrik stansiyasının ümidinə yaşayan Naxçıvan indi kifayət